

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 sierpnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda (spr.)
Sędziowie:	SA Małgorzata Pasek SO del. do SA Jacek Chaciński
Protokolant: p.o. protokolanta sądowego Sylwia Zawadzka	

po rozpoznaniu w dniu 29 sierpnia 2018 r. w Lublinie

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji M. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 21 listopada 2017 r. sygn. akt VIII U 3903/16

I. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i uwzględnia do podstawy wymiaru kapitału początkowego M. S. kwotę 145 000 000 (sto czterdzieści pięć milionów) złotych – przed denominacją;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. na rzecz M. S. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Jacek Chaciński Elżbieta Gawda Małgorzata Pasek

III AUa 62/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2017 r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie M. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w L. ponownie ustalającej wysokość kapitału początkowego bez uwzględnienia kwoty 145.000.000 zł za rok 1993, tytułem zaległego wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych:

Wnioskodawca M. S. urodził się w dniu (...).

W dniu 8 stycznia 2004 roku złożył wniosek o ustalenie kapitału początkowego. Decyzją z dnia 19 kwietnia 2004 roku organ rentowy ustalił wnioskodawcy wysokość kapitału początkowego przyjmując do wymiaru kapitału początkowego podstawę

w kwocie 1 916,92 złotych. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, to jest od 1 stycznia 1989 roku do 31 grudnia 1998 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 157,01 %, uwzględniono okresy składkowe w wymiarze 12 lat, 11 miesięcy i 13 dni oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 5 lat, 6 miesięcy i 4 dni.

W dniu 7 października 2016 roku ubezpieczony złożył wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego, domagając się m.in. zaliczenia za 1993 rok kwoty 145 000 000,00 złotych tytułem zaległego wynagrodzenia, wynikającej z ugody zawartej przez ubezpieczonego ze spółką (...) S.A. w L..

W dniu 14 października 2016 roku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję. Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął wynagrodzenia z 10 kolejnych lat kalendarzowych 1989- 1998 ze wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru 168,63%. Za rok 1993 przyjęto kwotę 8 730 903,00 złotych wynikającą z zaświadczenia(...) z dnia 28 września 2001 roku. Nie uznano kwoty 4 880 000,00 złotych, ponieważ została wypłacona z tytułu zasiłku chorobowego wypłaconego po ustaniu zatrudnienia

Sąd Okręgowy wskazał, że nie jest kwestionowane w sprawie, że wnioskodawca M. S. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Produkcyjno- (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w L. (następcą (...) S.A. w L.) w okresie od 1 stycznia 1990 roku do 31 sierpnia 1993 roku, na stanowisku specjalisty do spraw handlu zagranicznego- akwizytora eksportu.

Zgodnie z zawartą w dniu 20 lipca 1993 roku ugodą pomiędzy Przedsiębiorstwem Produkcyjno- (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w L. oraz wnioskodawcą, strony ustaliły wysokość zaległego wynagrodzenia ubezpieczonego za okres do końca 1992 roku na kwotę 145 000 000,00 złotych. Powyższa kwota została ustalona między stronami jako należność tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, świadczoną na kontrakcie w Niemczech. Wnioskodawca wystąpił z pozwem do Sądu Wojewódzkiego w Lublinie VII Wydziału Pracy o zapłatę powyższej kwoty w czerwcu 1993 roku. Z uwagi na wypłatę wynagrodzenia i zawarcie ugody pozasądowej w toku postępowania, postanowieniem z dnia 27 września 1993 roku Sąd Wojewódzki w Lublinie w sprawie VIII P 60/93 umorzył postępowanie, znosząc koszty procesu wzajemnie pomiędzy stronami.

Wnioskodawca otrzymał zaległe wynagrodzenie w formie gotówkowej w kasie spółki przy ul. (...) w L. w kwocie 145 000 000,00 złotych, kwitując odbiór wynagrodzenia na dokumencie kasowym (...). W okresie od dnia 1 stycznia 1990 roku do dnia 15 czerwca 1993 roku Przedsiębiorstwo Produkcyjno- (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L. opłacała za wnioskodawcę składki ZUS.

W dniu 31 sierpnia 1993 roku wnioskodawca wpłacił kwotę 130 000 000 złotych na książeczkę oszczędnościową, kwotę 15 000 000 złotych zatrzymał na własne potrzeby.

Przedsiębiorstwo Produkcyjno- (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L. w miesiącach sierpniu i wrześniu 1993 roku odprowadziła składki na ubezpieczenie społeczne od zatrudnionych pracowników na podstawie deklaracji

beziemiennych. W sierpniu 1993 roku spółka odprowadziła składki za 480 pracowników, we wrześniu 1993 roku za 507 pracowników.

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego i aktach osobowych.

Sąd Okręgowy obdarzył wiarą zeznania wnioskodawcy na okoliczność tytułu oraz faktu wypłaty na jego rzecz wynagrodzenia w kwocie 145 000 000,00 złotych tytułem zaległego wynagrodzenia.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy nie uwzględnił odwołania, przywołując przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2017, poz. 1383 tekst jedn. ze zm.). Zgodnie z dyspozycją art. 173 ust. 1 tej ustawy dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Sposób obliczania wysokości kapitału początkowego uregulowany jest w art. 174 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Wedle ust. 2 tego artykułu przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku.

Zgodnie z dyspozycją art. 116 ust. 5 ustawy, do w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Szczegółowe zasady postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe określają przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011, nr 237, poz. 1412). Stosownie do § 21 ust. 1 rozporządzenia, środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

W toku postępowania organ rentowy prezentował stanowisko, że z przedłożonej dokumentacji nie wynikało, czy odprowadzone zostały składki na ubezpieczenie społeczne od kwoty 145 000 000,00 złotych wypłaconej przez (...) S.A. w L. z tytułu zawartej ugody w dniu 20 lipca 1993 roku. Sąd Okręgowy zważył, że

w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być dowodzone wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w rozporządzeniu w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami.

W ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczony w toku postępowania wykazał zgodnie z art. 6 k.c., że zaległe wynagrodzenia otrzymał. Z dokumentacji zgromadzonej w sprawie nie wynikało jednak w jakiej dacie, a także czy zostały od niego odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne, według przepisów rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie

wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego z dnia 29 stycznia 1990 roku (Dz.U. 1990, Nr 7, poz. 41).

Do dnia 15 czerwca 1993 roku Przedsiębiorstwo Produkcyjno- (...).

W ocenie Sądu Okręgowego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L. opłacała za wnioskodawcę składki ZUS. Ugoda została zawarta w dniu 20 lipca 1993 roku. Wnioskodawca przyznał, że nie potrafi wskazać dokładnej daty kiedy zostało mu wypłacone wynagrodzenie wynikające z ugody. W lipcu i sierpniu 1993 roku (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialności w L. odprowadzała składki na ubezpieczenia społeczne na podstawie deklaracji bezimiennych. Postępowanie dowodowe przeprowadzone w sprawie nie wykazało tym samym kiedy dokładnie Spółka wypłaciła wynagrodzenie i czy zostały odprowadzone składki od kwoty 145 000 000,00 złotych. Zarówno w aktach osobowych, jak i aktach organu rentowego brak jest dowodów, które potwierdzały powyższą okoliczność.

Z tych względów i na mocy art. 477¹⁴ §1 k.p.c. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku złożył pełnomocnik wnioskodawcy zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1) naruszenie art. 233 k.p.c., przez dokonanie dowolnej oceny dowodów, sprzecznej z doświadczeniem życiowym i wskazanie, że nie można ustalić kiedy wypłacono wnioskodawcy wynagrodzenie, wynikające z ugody, w sytuacji gdy faktycznie zostało wypłacone a z dowodów tj. książeczki oszczędnościowej, treści ugody, zeznań wnioskodawcy i postanowienia sądu wynika bezspornie, że wypłata miała miejsce między 20 lipca a 31 sierpnia 1993 r.;

2) naruszenie prawa materialnego tj. art. 174 ust. 3 w zw. z art. 15 i art. 173 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędne uznanie, że przy obliczanie kapitału początkowego konieczne jest ustalenie dnia, w którym wypłacono wynagrodzenie, w sytuacji gdy żaden przepis tego nie wymaga a wystarczające jest ustalenie roku kalendarzowego, w którym nastąpiła wypłata oraz przez przyjęcie, że do obliczenia kapitału przyjmuje się tylko te składniki wynagrodzenia, za które została odprowadzona składka, w sytuacji gdy przyjmuje się te składniki wynagrodzenia, które podlegały składce na ubezpieczenie społeczne, bez względu na to czy faktycznie została opłacona.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie w kapitale początkowym wnioskodawcy kwoty 14.500 zł (145.000.000 zł) wypłaconej w 1993 roku przez przedsiębiorstwo (...) tytułem wynagrodzenia oraz zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że na mocy ugody wnioskodawca w ostatniej dekadzie lipca lub w sierpniu 1993 roku otrzymał kwotę 145.000.000 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, zaś pracodawca w sierpniu i we wrześniu 1993 roku odprowadził składki za pracowników. Do ustalenia podstawy wymiaru kapitału przyjmuje się te składniki wynagrodzenia, które podlegały składce na ubezpieczenie społeczne. Otrzymane przez wnioskodawcę wynagrodzenie powinno być zatem wliczone do podstawy wymiaru kapitału początkowego.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wnosił o jej oddalenie, podnosząc, że wnioskodawca nie udowodnił, aby od wypłaconego wynagrodzenia zostały odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie, gdyż Sąd Okręgowy wydał wyrok z naruszeniem prawa materialnego. Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny jednakże bezpodstawnie wywiódł, że wypłacone wnioskodawcy wynagrodzenie z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych nie podlega uwzględnieniu w podstawie wymiaru kapitału początkowego.

Stosownie do treści art. 174 ust. 3 cyt. ustawy o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Z kolei zgodnie z treścią art. 15 ust. 1 cyt. ustawy podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego (...). Bez wątpienia wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych zostało wypłacone wnioskodawcy na mocy ugody pozasądowej zawartej z pracodawcą tj. spółką (...). Wypłata nastąpiła pomiędzy datą zawarcia ugody tj. 20 lipca 1993 r. a 27 września 1993 r. tj. datą wydania przez Sąd Wojewódzki w Lublinie postanowienia o umorzeniu postępowania w sprawie o wynagrodzenie za godziny nadliczbowe (sygn. akt VII P 60/93). W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Wojewódzki wskazał, że powód cofnął pozew z uwagi na zawarcie ugody i zaspokojenie roszczenia.

Skoro wynagrodzenie za pracę stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne to podlega uwzględnieniu przy obliczaniu podstawy wymiaru kapitału początkowego. W spornym okresie obowiązywały przepisy ustawy z dnia

25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (Dz.U.1989.25.137 j.t.). Zgodnie z treścią art. 33 ust. 1 tej ustawy składki na ubezpieczenie społeczne pracowników opłacały zakłady pracy z własnych środków za okres trwania ubezpieczenia społecznego każdego pracownika. Tym samym jeżeli składka nie została przez pracodawcę opłacona to fakt ten nie obciąża pracownika, który może skutecznie domagać się zaliczenia świadczenia, które stanowiło podstawę wymiaru składki, do podstawy wymiaru świadczeń, dochodzonych od organu rentowego.

W uchwale z dnia 1 września 2010 r. Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że wypłacone w latach 1970-1976 premie z funduszu premiewego w Państwowych Gospodarstwach Rolnych podlegają, ze względu na obowiązek opłacania składki na cele emerytalne na podstawie ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o funduszu emerytalnym (Dz.U. Nr 3, poz. 7 ze zm.), uwzględnieniu w podstawie wymiaru emerytury i renty. Istotne jest zatem istnienie obowiązku opłacania składki, który to obowiązek obciążał pracodawcę.

W spornym okresie składki nie były odprowadzane indywidualnie, zatem nie można z całą pewnością stwierdzić czy pracodawca wnioskodawcy odprowadził składkę od wypłaconego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych. Istnieje zatem jedynie wątpliwość a nie pewność, że składki nie zostały opłacone. W tej sytuacji, skoro istniał obowiązek opłacenia składki od wynagrodzenia wypłaconego wnioskodawcy, to brak podstaw do wyłączenia tegoż wynagrodzenia z podstawy wymiaru kapitału.

Podsumowując: w spornym okresie tj. w 1993 roku wnioskodawca uzyskał wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, po stronie pracodawcy powstał obowiązek odprowadzenia składki na ubezpieczenie społeczne, organ rentowy nie przedstawił dowodów na nieopłacenie składki a jedynie powziął wątpliwość czy została odprowadzona. W tej sytuacji brak podstaw do przyjęcia, że wynagrodzenie wypłacone skarżącemu nie podlega uwzględnieniu do podstawy wymiaru kapitału początkowego.

Mając powyższe względy na uwadze Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w trybie art. 386 § 1 k.p.c.

Wnioskodawca jest stroną wygrywającą sprawę, zatem pozwany na mocy art. 98 § 1 k.p.c. winien zwrócić mu poniesione koszty postępowania apelacyjnego tj. koszty zastępstwa procesowego w kwocie 240 zł. Zasadzając koszty procesu Sąd Apelacyjny miał na uwadze treść § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).